

การศึกษาสภาพแวดล้อมของวิสาหกิจชุมชน กลุ่มผลิตภัณฑ์ผ้าฝ้าย ในจังหวัดเชียงใหม่
THE STUDY OF BUSINESS ENVIRONMENT OF COTTON CLOTH PRODUCT COMMUNITY
ENTERPRISES IN CHIANG MAI PROVINCE.

ณรงค์กร เจียมจิตร* และอรพิน สันติธีรากุล**

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาสภาพแวดล้อมที่มีผลต่อความสำเร็จของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มผลิตภัณฑ์ผ้าฝ้าย ในจังหวัดเชียงใหม่ โดยทำการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างจากสมาชิกในกลุ่มตำแหน่ง ประธาน และรองประธานวิสาหกิจชุมชน อันประกอบไปด้วย วิสาหกิจชุมชนกลุ่มสุภิญญาผ้าฝ้าย วิสาหกิจชุมชนกลุ่มทอผ้าฝ้ายดอยเต่า วิสาหกิจชุมชนกลุ่มผ้าฝ้ายอำพัน วิสาหกิจชุมชนกลุ่มแสงระวีผ้าไทย และวิสาหกิจชุมชนกลุ่มทอผ้าบ้านห้วยทราย เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็น แบบสัมภาษณ์เชิงลึกแบบกึ่งโครงสร้าง

ผลการศึกษาพบว่า วิสาหกิจชุมชนกลุ่มผลิตภัณฑ์ผ้าฝ้าย ทั้ง 5 กลุ่ม มีข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของวิสาหกิจชุมชน คือ สมาชิกประกอบไปด้วยเพศหญิง ร้อยละ 93.91 เพศชาย ร้อยละ 6.1 มีช่วงอายุ 50 ปีขึ้นไปมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 42.64 รองลงมาคือช่วงอายุระหว่าง 41-50 ปี คิดเป็นร้อยละ 26.96 ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเสริมคือ เกษตรกร คิดเป็นร้อยละ 37.56 รองลงมาคือ รับจ้างทั่วไป คิดเป็นร้อยละ 31.98 สมาชิกส่วนมากในกลุ่มมีประสบการณ์ในการผลิตผลิตภัณฑ์ผ้าฝ้ายมาก่อน คิดเป็นร้อยละ 80.71

การศึกษาสภาพแวดล้อมของวิสาหกิจชุมชนโดยใช้แบบวิเคราะห์ PESTEL พบว่าสิ่งแวดล้อมของการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนนั้น เป็นปัจจัยอันเกิดจากมิติต่าง ๆ ที่ล้วนแต่ส่งผลกระทบต่อการจัดตั้ง การดำรงอยู่ และการดำเนินการของกลุ่ม มิติต่าง ๆ ดังกล่าวประกอบด้วย ด้านการเมือง พบว่าเป็นสิ่งแวดล้อมที่ให้ผลกระทบในทางบวก เนื่องจากภาครัฐยังคงให้การสนับสนุนผ่านนโยบายต่าง ๆ ด้านเศรษฐกิจ พบว่าเป็นสิ่งแวดล้อมที่ให้ผลกระทบในทางลบ เนื่องจากภาวะเศรษฐกิจไทยยังคงไม่ฟื้นตัว ด้านสังคม พบว่าเป็นสิ่งแวดล้อมที่ให้ผลกระทบในทางบวก เนื่องจากกระแสการสวมใส่ผลิตภัณฑ์ชุมชนและผ้าพื้นเมืองมีมากขึ้น ด้านเทคโนโลยี พบว่าเป็นสิ่งแวดล้อมที่ให้ผลกระทบในทางลบ เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงไปของเทคโนโลยีที่รวดเร็วทำให้พฤติกรรมผู้บริโภคเปลี่ยนไปจากเดิม ด้านสิ่งแวดล้อม พบว่าเป็นสิ่งแวดล้อมที่ให้ผลกระทบในทางบวก เนื่องจากสภาพอากาศ ภูมิประเทศเอื้อต่อการดำเนินการและวัตถุดิบบางประการสามารถหาได้ง่ายในภูมิภาค และด้านกฎระเบียบ พบว่าเป็นสิ่งแวดล้อมที่ให้ผลกระทบในทางบวก เนื่องจากได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐเรื่องกฎระเบียบ และการชำระภาษีในกรณีพิเศษ

ABSTRACT

This study aimed to investigate the environmental factors contributing to the success of community enterprises producing cotton cloth products in Chiang Mai province. Data were gathered by surveying 10 members of 5 community enterprises who held the positions of chairman and vice-president. Notably, examples of community enterprises included Supin Cotton, Doi Tao Cotton, Aumpun Cotton, Sangrawee

* นักศึกษาหลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

** รองศาสตราจารย์ อาจารย์ประจำภาควิชาการจัดการและการเป็นผู้ประกอบการ คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

Pha Thai, and Huai Sai Cotton community enterprises. The data collection process utilized in-depth semi-structured interviews, incorporating both open-ended and close-ended questions, along with on-site observations conducted at these enterprises.

The study's findings revealed that among the five community enterprises producing cotton products, 93.91 percent of the members were female, and 6.1 percent were male. Age distribution indicated that 42.64 percent of the members were aged 50 and above, while 26.96 percent fell within the age range of 41 to 50. Additionally, many members held secondary occupations; 37.56 percent were engaged in farming, and 31.98 percent worked as general contractors. Notably, 80.71 percent of the group's members had prior experience in manufacturing cotton products.

An analysis of the business environment using the PESTEL analysis revealed that the environment in which the community-based enterprise operated was influenced by various dimensions, all of which had an impact on the establishment, sustainability, and operations of the group. These dimensions included the Political dimension, which had a positive impact due to continued government support through various policies. The Economic dimension, on the other hand, had a negative impact because of the ongoing economic challenges in Thailand. The Social dimension had a positive impact, as there was an increasing demand for community-produced products and local textiles. The Technology dimension had a negative impact due to the rapid technological changes that led to shifts in consumer behavior. The Environment dimension had a positive impact, as favorable weather conditions and the easy availability of certain raw materials in the region supported operations. Lastly, the Legal dimension had a positive impact as it received government support in terms of regulations and tax incentives in special cases.

บทนำ

ตลอดหลายปีที่ผ่านมาภาครัฐมีความพยายามในการจัดการกับปัญหาความยากจนอันเกิดจากฐานะทางเศรษฐกิจของประชากรไทยต่ำเกินเกณฑ์ โครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ (OTOP) และวิสาหกิจชุมชน เข้ามามีบทบาทสำคัญกับการจัดการกับปัญหาดังกล่าว เนื่องจากเป็นการสนับสนุนหน่วยเศรษฐกิจขนาดเล็กที่เป็นกิจการชุมชน ยึดโยงกับวิถีชีวิตผู้คนในชุมชนให้สามารถพึ่งพาตนเอง และยกระดับคุณภาพชีวิตของตนเองและครอบครัวได้ แต่เมื่อปี พ.ศ. 2562 เริ่มมีการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด (COVID-19) ซึ่งเป็นวิกฤตการณ์ที่ส่งผลกระทบต่อสภาพเศรษฐกิจ และคุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ของประชากรทั่วโลก วิกฤตการณ์ดังกล่าวส่งผลต่อภาวะเศรษฐกิจไทยส่งผลให้ได้รับผลกระทบเศรษฐกิจภาพรวมหดตัวลงอย่างมาก โดยเฉพาะอุตสาหกรรมสิ่งทอ ที่มีภาวะพึ่งพิงการนำเข้าวัตถุดิบและส่งออกสินค้าสูง สาเหตุจากได้รับผลกระทบจากมาตรการควบคุมป้องกันโรคระบาดในวิธีการต่าง ๆ และภาวะความตื่นตระหนกของผู้คนในสังคม หน่วยเศรษฐกิจขนาดใหญ่อย่าง บริษัทมหาชน หน่วยงานภาครัฐ บริษัทข้ามชาติ มีศักยภาพ และองค์ความรู้ รวมไปถึงทรัพยากร ที่เพียงพอต่อการรับมือกับวิกฤตการณ์ดังกล่าว แต่เมื่อกลับมามองถึงหน่วยธุรกิจขนาดเล็กอย่างกิจการชุมชน วิกฤตการณ์ดังกล่าวเข้ามาซ้ำเติมความรุนแรงปัญหาความยากจนของประชากรไทยในชุมชนให้รุนแรงมากขึ้น กิจการชุมชนบางแห่งต้องพักการดำเนินการขาดรายได้ หรือปิดกิจการลง แต่ก็ยังมีกิจการชุมชนบางแห่งที่สามารถปรับตัว และรับมือกับวิกฤตการณ์ดังกล่าวได้ นอกจากนี้ยังได้รับรางวัลสุดยอดคัดสรรหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ (OTOP) ระดับ 5 ดาว ในช่วงปี พ.ศ. 2562 – 2565 ซึ่งเป็นช่วงการการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด (COVID-19) นอกจากนั้นแต่ละกลุ่มยังมีความโดดเด่น เอกลักษณะ

ประสบการณ์ รูปแบบการผลิต ที่หลากหลายแตกต่างกัน ผู้ศึกษาจึงรวบรวมกลุ่มกิจการชุมชน อันประกอบด้วย วิสาหกิจชุมชนกลุ่มสุกัญญาผ้าฝ้าย มีความโดดเด่นเรื่องของเอกลักษณ์ในการใช้สีย้อมจากธรรมชาติ วิสาหกิจชุมชนกลุ่มทอผ้าฝ้าย ดอยเต่า มีความโดดเด่นเรื่องลวดลายการทอที่สืบทอดจากบรรพบุรุษ วิสาหกิจชุมชนกลุ่มผ้าฝ้ายอำพัน มีความโดดเด่นเรื่องลวดลายการทอที่มีคิดค้นจากประสบการณ์ วิสาหกิจชุมชนกลุ่มแสงระวีผ้าไทย มีความโดดเด่นด้านลวดลายงานปักเย็บ และวิสาหกิจชุมชนกลุ่มทอผ้าบ้านห้วยทราย มีความโดดเด่นด้านลวดลายผ้าทอลายตาราง โดยผลที่ได้จากการศึกษา นอกจากจะศึกษาสภาพแวดล้อมของวิสาหกิจชุมชนดังกล่าวแล้ว ยังสามารถนำไปเป็นแนวทางให้แก่วิสาหกิจชุมชนกลุ่มอื่น ๆ ที่สนใจ รวมถึงหน่วยงานภาครัฐ เอกชน และนักวิชาการ นำไปเป็นแนวทางในการพัฒนา ส่งเสริม สนับสนุน รวมไปถึงการปรับปรุง และแก้ไข ให้แก่วิสาหกิจชุมชนอื่น ๆ นำไปปรับใช้เพื่อให้ผ่านพ้นวิกฤตการณ์นี้หรือ วิกฤตการณ์อื่น ๆ ในอนาคตได้

แนวคิดและทฤษฎี

การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมของวิสาหกิจชุมชน กลุ่มผลิตภัณฑ์ผ้าฝ้าย ในจังหวัดเชียงใหม่ ผู้ศึกษาได้ค้นคว้าเอกสาร ซึ่งประกอบด้วยเนื้อหาเกี่ยวกับหลักการ แนวคิดทฤษฎี โดยมีสาระสำคัญ พบว่า

สำนักงานเลขาธิการคณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน เมื่อปี พ.ศ.2548 ได้ให้ความหมาย วิสาหกิจชุมชนว่า กิจการของชุมชนเกี่ยวกับการผลิตสินค้า หรือบริการ ที่ดำเนินการโดยคณะบุคคลที่มีความผูกพัน มีวิถีชีวิตร่วมกัน รวมตัวกัน ประกอบกิจโดยเป็นนิติบุคคล หรือไม่ใช่นิติบุคคลก็ได้ เพื่อสร้างรายได้เลี้ยงดูตนเองและครอบครัวได้ รวมไปถึงสร้างรายได้แก่ชุมชน และระหว่างชุมชน

การศึกษาถึงสิ่งแวดล้อมของการดำเนินงานใด ๆ ก็ตาม ล้วนแล้วแต่เป็นปัจจัยภายนอก อันเกิดจากผลกระทบในมิติต่าง ๆ โดยความรุนแรงของผลกระทบนั้นมีทั้งทางตรง และทางอ้อม ผู้ศึกษาได้อาศัยแนวคิดที่ได้รับความยอมรับ และความนิยมมาเป็นเวลายาวนาน จากการนำเสนอของ Francis J. Aguilar เมื่อปี ค.ศ.1967 ที่ได้ศึกษาการวิเคราะห์สิ่งแวดล้อมทางธุรกิจ จนเกิดเป็น ETPS โดยเป็นการระบุปัจจัยสภาพแวดล้อมที่ประกอบด้วย ด้านเศรษฐกิจ (Economic) ด้านการเมือง (Political) และด้านสังคม (Social) ต่อมา เมื่อปี ค.ศ.1980 Brown & Moberg ที่ได้ทำการดัดแปลงแนวคิด อันมีสาเหตุว่าสภาพสังคมมีการเปลี่ยนแปลงไปสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ นั้นมีการปรับตัวตาม ปัจจัยแวดล้อมข้างต้นไม่เพียงพอต่อการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมธุรกิจ หลังจากนั้นจึงเกิดเป็นแบบวิเคราะห์ PESTEL ซึ่งเป็นการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมในการดำเนินงานของกิจการ สามารถแบ่งปัจจัยออกเป็น 6 มิติ อันประกอบไปด้วย ด้านการเมือง (Political) คือ ปัจจัยภายนอกเกี่ยวกับด้านการเมืองและนโยบายต่าง ๆ ของประเทศที่รัฐบาลเป็นผู้ออกนโยบายแล้วมีผลกับการดำเนินธุรกิจ โดยการวิเคราะห์ PESTEL จะครอบคลุมการเมืองภายในประเทศไปจนถึงการเมืองระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ด้านเศรษฐกิจ (Economic) คือ ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ กำลังซื้อของผู้บริโภค อัตราเงินเฟ้อ และการเงินในประเทศ หรือระหว่างประเทศ ซึ่งเป็นปัจจัยเกี่ยวกับเรื่องระดับเศรษฐกิจของประเทศไทย และของกลุ่มเป้าหมายที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ด้านสังคม (Social) คือ ปัจจัยภายนอกในเรื่องเกี่ยวกับด้านบุคคลภายนอกที่อาศัยอยู่ในสังคม อันรวมไปถึงวัฒนธรรม วิถีชีวิตความเป็นอยู่ นิสัยใจคอ พฤติกรรม ที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ด้านเทคโนโลยี (Technology) คือ ปัจจัยภายนอกเกี่ยวกับนวัตกรรม ระบบดิจิทัล องค์ความรู้ใหม่ รวมไปถึงรูปแบบการดำเนิน ผลกระทบ วิธีรับมือ ที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ด้านสิ่งแวดล้อม (Environment) คือ ปัจจัยภายนอกและภายในจากสิ่งแวดล้อมสภาพอากาศ ภูมิประเทศ ความสูง ระดับน้ำ แสงแดด พื้นที่สีเขียว รวมไปถึงมลพิษ ในพื้นที่ที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ที่เข้าไปดำเนินการทางธุรกิจ ด้านกฎระเบียบ (Legal) คือ ปัจจัยภายนอกเกี่ยวกับข้อบังคับ ระเบียบ กฎหมายที่ส่งผลกระทบต่อเกี่ยวข้องกับกลุ่มวิสาหกิจชุมชนทั้งทางตรงและทางอ้อม เมื่อฝ่าฝืนจะต้องได้รับโทษ มีผลทางกฎหมาย

วิธีการดำเนินการวิจัย

ประชากรในการศึกษาครั้งนี้ คือ ประธานของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน และ รองประธานของวิสาหกิจชุมชน ซึ่งเป็นสมาชิกที่มีประสบการณ์ องค์ความรู้ ทักษะ มีความผูกพันกับกลุ่มวิสาหกิจชุมชน อันประกอบไปด้วย วิสาหกิจชุมชนกลุ่มสุกัญญาผ้าฝ้าย วิสาหกิจชุมชนกลุ่มทอผ้าฝ้ายดอยเต่า วิสาหกิจชุมชนกลุ่มผ้าฝ้ายอำพัน วิสาหกิจชุมชนกลุ่มแสงระวีผ้าไทย และวิสาหกิจชุมชนกลุ่มทอผ้าบ้านห้วยทราย จังหวัดเชียงใหม่ รวมทั้งสิ้นจำนวนทั้งหมด 10 ราย จาก 5 กลุ่มวิสาหกิจชุมชนข้างต้น

การเก็บรวบรวมข้อมูล ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) เป็นการสัมภาษณ์เชิงลึกแบบกึ่งโครงสร้าง (In-depth Semi-Structure interview) ช่วงเดือน กันยายน ถึง พฤศจิกายน ปี 2565

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลคือ แบบสัมภาษณ์ ที่ได้จากการรวบรวมข้อมูลนำมากำหนดเป็นกรอบแนวคิดให้กับผู้เกี่ยวข้องในการดำเนินงานของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน โดยสามารถแบ่งแบบสัมภาษณ์ออกเป็น 4 ส่วนดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของวิสาหกิจชุมชน

ส่วนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับ แนวคิดการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมธุรกิจโดยใช้แบบวิเคราะห์ PESTEL

ข้อมูลที่รวบรวมได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกแบบกึ่งโครงสร้าง (In-depth Semi-Structure Interview) มาแยกเป็นหมวดหมู่ตามหัวข้อในส่วนต่าง ๆ และนำเสนอโดยการบรรยาย การสรุปเชิงวิเคราะห์ (Descriptive analysis)

ผลการศึกษา

จากการศึกษาสภาพแวดล้อมของวิสาหกิจชุมชน กลุ่มผลิตภัณฑ์ผ้าฝ้าย ในจังหวัดเชียงใหม่ ทั้ง 5 กลุ่ม ได้แก่ วิสาหกิจชุมชนกลุ่มสุกัญญาผ้าฝ้าย วิสาหกิจชุมชนกลุ่มทอผ้าฝ้ายดอยเต่า วิสาหกิจชุมชนกลุ่มผ้าฝ้ายอำพัน วิสาหกิจชุมชนกลุ่มแสงระวีผ้าไทย และวิสาหกิจชุมชนกลุ่มทอผ้าบ้านห้วยทราย ผลการศึกษามีดังนี้

1. สมาชิกในวิสาหกิจชุมชนกลุ่มผลิตภัณฑ์ผ้าฝ้าย ทั้ง 5 กลุ่ม มีสมาชิกในกลุ่มเฉลี่ย 40 คน ประกอบด้วย เพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 93.91 มากกว่าเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 6.1 โดยมีช่วงอายุ 50 ปีขึ้นไปมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 42.64 รองลงมาคือช่วงอายุระหว่าง 41-50 ปี คิดเป็นร้อยละ 26.9 ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเสริมคือ เกษตรกร คิดเป็นร้อยละ 37.56 รองลงมาคือ รับจ้างทั่วไป คิดเป็นร้อยละ 31.98 สมาชิกส่วนมากในกลุ่มมีประสบการณ์ในการผลิตผลิตภัณฑ์ผ้าฝ้ายมาก่อน คิดเป็นร้อยละ 80.71

2. สภาพแวดล้อมของวิสาหกิจชุมชนตามแบบการวิเคราะห์ PESTEL ด้านการเมือง (Political) พบว่า กลุ่มวิสาหกิจชุมชนได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐผ่านนโยบายการส่งเสริมการสร้างองค์ความรู้ผ่านการสนทนา อบรม การฝึกเพิ่มทักษะประจำปี นอกจากนั้นยังมีการสร้างโอกาสการเข้าถึงสินค้า หรือประชาสัมพันธ์ให้เป็นที่รู้จักโดยเปิดพื้นที่ให้วิสาหกิจชุมชนนำสินค้ามาจัดแสดง ประกวดแข่งขันสร้างชื่อเสียง แต่ก็ต้องจัดระเบียบตามมาตรการที่รัฐกำหนด

3. สภาพแวดล้อมของวิสาหกิจชุมชนตามแบบการวิเคราะห์ PESTEL ด้านเศรษฐกิจ (Economic) พบว่า ภาวะเศรษฐกิจของไทยยังคงหดตัว ร่วมกับมีภาวะเงินเฟ้อ ณ ขณะนั้น ส่งผลให้ความสามารถในการจับจ่ายใช้สอยภาคประชาชนลดลง นำมาซึ่งการฟื้นตัวของภาวะเศรษฐกิจไม่ดีเท่าที่ควร ยิ่งไปกว่านั้นมูลค่าธุรกิจท่องเที่ยวอันเป็นที่น่าเลื่อมใสของวิสาหกิจชุมชนหยุดชะงักจากภาวะการฟื้นตัวของภาคการแพทย์ระบาดของเชื้อไวรัส

4. สภาพแวดล้อมของวิสาหกิจชุมชนตามแบบการวิเคราะห์ PESTEL ด้านสังคม (Social) พบว่า กระแสการอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่น การสวมใส่ผ้าทอพื้นเมือง รวมไปถึงสินค้าหัตถกรรมฝีมืออันเกิดจากกิจการของ

ชุมชน ได้รับความนิยมน่ามากขึ้นในหมู่นักท่องเที่ยว การรณรงค์สวมใส่ผ้าไทยพื้นเมืองในกลุ่มบุคลากรข้าราชการกาลมีมากขึ้นจนแผ่ขยายไปสู่ภาคเอกชน

5. สภาพแวดล้อมของวิสาหกิจชุมชนตามแบบการวิเคราะห์ PESTEL ด้านเทคโนโลยี (Technology) พบว่า เทคโนโลยีมีการพัฒนาไปอย่างรวดเร็วในช่วงเวลาดังกล่าว ส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมการใช้ชีวิต และเข้ามามีบทบาทมากขึ้น โดยผู้บริโภคหันมาใช้การหาซื้อสินค้าแบบออนไลน์มากขึ้น แต่กลุ่มวิสาหกิจชุมชนมีการปรับตัวเข้ากับเทคโนโลยีไม่เต็มที่เท่าที่ควร อันเกิดจากบุคลากรยังขาดทักษะ แต่ยังคงศึกษาเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง

6. สภาพแวดล้อมของวิสาหกิจชุมชนตามแบบการวิเคราะห์ PESTEL ด้านสิ่งแวดล้อม (Environment) พบว่า สิ่งแวดล้อมนั้นเอื้อต่อการดำรงอยู่ และการดำเนินงานของกลุ่ม เนื่องจาก ลักษณะภูมิประเทศที่ส่งผลต่อการผลิต และวัตถุดิบผลิตสามารถหาในธรรมชาติได้ง่าย นอกจากนี้

7. สภาพแวดล้อมของวิสาหกิจชุมชนตามแบบการวิเคราะห์ PESTEL ด้านกฎหมาย (Legal) พบว่า มีความได้เปรียบกว่ากิจการนิติบุคคลในรูปแบบอื่น ๆ เรื่องของรูปแบบการชำระภาษี เนื่องจากวิสาหกิจชุมชนที่จดทะเบียนและจัดจำหน่ายในนาม โครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ จะได้รับการงดเว้นภาษี แต่ก็ต้องยื่นแบบฟอร์มตามปกติ

อภิปรายผลการศึกษาสภาพแวดล้อมธุรกิจตามแบบวิเคราะห์ PESTEL เพื่อศึกษาถึงปัจจัยภายนอกที่คาดว่าจะมีผลต่อการดำเนินงานใด ๆ ผลการศึกษาพบว่า วิสาหกิจชุมชนมีความเข้าใจ และศึกษาถึงสภาพแวดล้อมในการดำเนินการของตน ในหลากหลายมิติ อันประกอบไปด้วย ด้านการเมือง (Politics) ด้านเศรษฐกิจ (Economic) ด้านสังคมและวัฒนธรรม (Social and Culture) ด้านเทคโนโลยี (Technology) ด้านสิ่งแวดล้อม (Environment) และด้านกฎระเบียบ (Legal) โดยวิสาหกิจชุมชน ทั้ง 5 กลุ่ม ได้มีแผนรับมือเพื่อสอดคล้องกับสภาพแวดล้อมในมิติต่าง ๆ อย่างมีแบบแผน ทั้งนี้เนื่องจากวิสาหกิจชุมชนมีแผนการดำเนินการที่คำนึงสังคม ชุมชน สิ่งแวดล้อมตั้งแต่ต้น นอกจากนี้จากระยะเวลาการดำเนินการที่ยาวนานผ่านการบ่มเพาะจากประสบการณ์ การอบรมที่ภาครัฐหรือเอกชนจัดขึ้น ทำให้มีองค์ความรู้เพียงพอที่จะจัดการแผนการดำเนินงานต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมได้

ผลการศึกษาข้างต้นสอดคล้องกับการศึกษาของ ลักษณะ อินทร์ปึ้ง และคณะ ทำการศึกษาเรื่อง ปัจจัยแห่งความสำเร็จของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่ได้รับรองมาตรฐาน ผลิตภัณฑ์ชุมชน จังหวัดขอนแก่น ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยแห่งความสำเร็จของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่ได้รับรองมาตรฐาน ผลิตภัณฑ์ชุมชน จังหวัดขอนแก่น คือ ปัจจัยแห่งความสำเร็จของวิสาหกิจชุมชนเกิดจากหลายปัจจัยที่ประกอบรวมกัน หนึ่งในนั้น คือ ความเป็นผู้ประกอบการ ที่มีความสามารถในการศึกษา สิ่งแวดล้อมของกิจการตนเองได้ โดยควรที่จะมุ่งเน้นเรื่องของการนำสิ่งแวดล้อมเหล่านั้นมาบ่มเพาะเพิ่มขีดความสามารถของกิจการตน สามารถปรับตัว ปรับปรุงกิจการให้พร้อมกับการดำเนินการในสิ่งแวดล้อมนั้น ๆ

นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับการศึกษาของ วริศ ไกยสิทธิ์ ทำการศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ตำบลน้ำเกี๋ยน อำเภอภูเพียง จังหวัดน่าน และ วรณพงค์ ช่วยรักษา ทำการศึกษาเรื่อง แนวทางการพัฒนาวิสาหกิจชุมชน: กรณีศึกษา กลุ่มสตรีทอผ้าฝ้ายย้อมคราม บ้านถ้ำเต่า จังหวัดสกลนคร ผลการศึกษาของทั้งสองท่านพบว่าการศึกษาสภาพแวดล้อมของการดำเนินการนั้นส่งผลต่อความสำเร็จของวิสาหกิจชุมชน โดยกลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่สำเร็จนั้นจะมีการศึกษาสภาพแวดล้อมของกิจการตนอย่างสม่ำเสมอ ในหลาย ๆ ด้านประกอบกัน พร้อมทั้งแสวงหาแผนการรับมืออย่างมีแบบแผนผ่านการเสนอแนะแนวทางจากสมาชิกเข้ามามีส่วนร่วม

ข้อเสนอแนะจากการศึกษาสภาพแวดล้อมของวิสาหกิจชุมชน กลุ่มผลิตภัณฑ์ผ้าฝ้าย ในจังหวัดเชียงใหม่ ผู้ศึกษามีข้อเสนอแนะ คือ วิสาหกิจชุมชนควรที่หมั่นสำรวจกิจการตน ทั้งภายใน และภายนอก โดยจะต้องคำนึงถึงปัจจัยแวดล้อมในมิติต่าง ๆ อันที่จะเข้ามามีผลกระทบต่อผลการดำรงอยู่ และการดำเนินงานใด ๆ ก็ตามของกลุ่ม ทั้งทางตรงและทางอ้อมอย่างสม่ำเสมอ เนื่องจากปัจจัยในมิติต่าง ๆ มีพลวัตการเปลี่ยนแปลงไม่เท่ากัน ดังนั้นวิสาหกิจชุมชนเป็นองค์กรขนาดเล็ก

มีข้อได้เปรียบในการปรับตัวได้ไวควรถือหาแผนรองรับก่อนได้รับผลกระทบ เพื่อสร้างความได้เปรียบในการแข่งขันกับหน่วยธุรกิจอื่น ๆ ในสังคม

บรรณานุกรม

- กองส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน กรมส่งเสริมการเกษตร. (2565). *ข้อมูลวิสาหกิจชุมชน*. สืบค้นจาก <https://smce.doae.go.th/aboutus.php>
- ดวงพร สิงห์โต. (2564). *ฝ่ายวิเคราะห์สถานการณ์และเตือนภัยทางเศรษฐกิจ. ผลการสำรวจ SMEs ที่ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์ Covid-19*. สืบค้นจาก https://www.sme.go.th/upload/mod_download/download-20210702152604.pdf
- ลักขณา อินทร์บึง, อารดา ชัยเสนา และรัชดา ภัคดียิ่ง. (2564). *ปัจจัยแห่งความสำเร็จของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่ได้รับรองมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน จังหวัดขอนแก่น*. ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ.
- วรรณพงศ์ ช่วยรักษา. (2560). *แนวทางการพัฒนาวิสาหกิจชุมชน: กรณีศึกษา กลุ่มสตรีทอผ้าฝ้ายอ้อมคราม บ้านถ้ำเต่า จังหวัดสกลนคร*. วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต. ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- วิธ ไกลสิทธิ์. (2562). *ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของวิสาหกิจชุมชน ตำบลน้ำเกี๋ยน อำเภอกู่เพียง จังหวัดน่าน*. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สำนักงานเลขานุการคณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน. (2548). *พระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน พ.ศ.2548*. กรุงเทพฯ: กรมส่งเสริมการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.
- สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนกรมพัฒนาชุมชน. (2546). *ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์*. กรุงเทพฯ: เอ ทีเอ็นโปรดักชั่น.
- สำนักงานสำรวจอุตสาหกรรม กระทรวงอุตสาหกรรม. (2564). *รายงานประจำปี 2021*. กรุงเทพฯ: คอร์แอนด์พีค จำกัด.
- Brown, W. B., & Moberg, D. J. (1980). *Organization Theory and Management: A Macro Approach*. New York: John Wiley and Sons.
- Peters, T. J., & Waterman, R. H. Jr. (2004). *In Search of Excellence* (2nd ed.). London: Profile Book.